

paa lige Fod. Jeg kan ikke se andet, end at der netop er udmærket gunstige Betingelser for Finansudvalget og den højterede Minister til at stifte en god Kontrakt med et af de private Selskaber. Forholdet er jo det, at der ikke er noget Selskab, der staar eneraadigt og kan stille sine Fordringer efter eget Lykke. Først og fremmest have vi denne Statsrafik at rykke ud med som en Trusel, og dernæst er der Konkurrence mellem disse Selskaber indbyrdes. Vil ikke det ene Selskab paa rimelige og fornuftige Vilkaar underkaste sig de Betingelser, der blive stillede, vil sikkert det andet. Der er ingen Nødvendighed for at betale det ene Selskab netop, hvad det forlanger, thi man har jo den Udvej at høre, hvad det andet Selskab siger for godt. Jeg vil, som sagt, idet jeg slutter disse Bemærkninger, meget indtrængende lægge det høje Ting og særlig Finansudvalget paa Sinde ikke at forhaste sig i denne Sag og gaa hen og lave os noget Makværk, vi bag efter ikke kunne komme fra.

Spørgsmål: Som Forretningsmand har jeg ikke uden nogen Forundring fulgt denne Debat. Jeg kan ikke nægte, at jeg blev noget forfunderet under mit Forsøg paa at holde de Argumenter sammen, der i denne Sag ere blevne fremførte. Man har faaledes forlangt bedre Befordring, hurtigere Rejse og kostbare Afkolingsmaskiner, og alligevel er der fra flere Sider her i Salen forlangt lavere Fragter, medens jeg mener, at den naturlige Konklusion deraf maatte være den, at man saa kom til højere Fragter. Der er tillige fra enkelte Sider blevet udtalt en meget skarp Kritik over Statens Embedsmænd og Statens Administration, og det har jeg for mit Vedkommende ogsaa været med til. Men naar man udtaler et saadant Mistillidsvotum til Statens Embedsmænd og Statens Administration, finder jeg det ret forbausende, at man i samme Manddræt giver Staten et Tillidsvotum, idet man vil forsøge paa at overdrage Staten en Trafik, der nu er i private Selskabers Hænder. Man har sagt, at det ikke gør saa meget, hvad det koster, da det er en Samsundssag. Men jeg vil hævde, at det at betale Statter til Staten ogsaa er en Samsundssag af største Betydning. Statterne maa til lyvende og sidst betale Pengene, og jeg tror, at Landbruget som det bærende Erhverv her i Landet i sidste Instans altid vil komme til at bære Broderparten af disse Udgifter. Man har sagt, at vi kunne spare disse Penge paa den militære Konto, og vi kunne jo alle være enige om, at det er fornuftigt

at spare paa den Konto, hvad der kan spares, uden dog derved at svække Landets Forsvarsevne. Men vil det saa være fornuftigt at spare disse Penge paa den militære Konto for at udgive dem paa Trafikkontoen, uden at de der gøre nogen paavisselig Nytte? Der er her Tale om en Statssubvention, men jeg tror, at det Ord: Subvention er vildledende for mange, om ikke i denne Sag, saa uden for den, blandt Befolkningen. Man burde være klar over, hvad Subvention er. Det er en Eksportpræmie og kan ikke opfattes anderledes. Jeg har ikke det allermindste imod, at det danske Landbrug faar 200,000 Kr. eller 2 Mill. Kr., hvis det er paavisseligt, at det er til Gavn for det, men jeg mener, at kommer man ind paa at støtte Landbruget, saa at det i Stedet for at forbedre sin Drift og følge med i Konkurrencen paa Verdensmarkedet, kommer til den Anskuelse, at Understøttelse fra Statskassens Side kan hjælpe, saa ville de smaa Beløb, som Statskassen kan yde, berede Landbruget Stusselser. Jeg var en Gang til Stede i „Nationaløkonomisk Forening“, hvor en yngre statsvidenskabelig Kandidat holdt Foredrag om dobbelt Bogholderi. Jeg hørte mange skeptiske Udtalelser, idet de fleste, navnlig Embedsmænd, mente, det var aldeles unødvendigt at kende en saa materiel Sag som det dobbelte Bogholderi. Smid- lertid tror jeg, det er en overordentlig vigtig Sag at kende baade Statens Indtægter og Udgifter, at gøre sig klart, hvor Pengene komme fra, og hvor de gaa hen, og det giver det dobbelte Bogholderi udmærket Vejledning i. Jeg har set, at en Minister i den tyeste Rigsdag under Forhandlingerne om Tobaksmonopolet fremhævede den store administrative Dygtighed, Regeringen var i Besiddelse af. Han henviste til Post-, Telegraf- og Militærvæsenet, og en frisindet deputeret gav herpaa følgende Svar: „Jeg erkender, og det gør vel alle, at Regeringsmyndighederne have opnaaet en overordentlig stor Evne til at give Penge ud, men den Kunst at tjene Penge have de altid overladt til os andre.“ Jeg tror, det er noget, man herhjemme med Gavn kan lægge sig paa Sinde. Det er let nok for Staten at give mange Penge ud, men man bør erindre, at det er af vore Lommer, Pengene kommer. Naar der er Tale om Statsrafik, saa staar jeg meget tvivlende over for dette Spørgsmaal. Jeg er i Virkeligheden en Modstander af det System og er enig med den ærede sidste Taler (Alberti). I England, hvor man har naaet den højeste Udvikling paa Verdenshandelsens Omraade, har man ikke fulgt den Vej. Man har taget Post- og Telegraf-